

ग्रामपंचायतीच्या विकास कामांबाबत

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक झेडपीए-२००८/प्र.क्र.४७२/वित्त-९(३३)
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- ९ फेब्रुवारी, २००९

- वाचा - १) शासन निर्णय, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक: झेडपीए-२०००/
प्र.क्र.१८/३३, दिनांक २ मे २०००.
- २) शासन आदेश, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक: झेडपीए-२०००/
प्र.क्र.१८/३३, दिनांक १९ जानेवारी २००१.
- ३) शासन अधिसूचना, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्र: झेडपीए-२०००/
प्र.क्र.१८-अ/३३, दिनांक १९ मार्च २००४.
- ४) शासन आदेश, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक: झेडपीए-२०००/
प्र.क्र.१८/३३, दिनांक ३० जून, २००४.
- ५) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्रमांक: सीएटी०७/०६/प्र.क्र.१४/इमा-२,
दिनांक १६/११/२००६
- ६) शासन निर्णय, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, क्रमांक: सीएटी०१/०६/प्र.क्र.१४१/इमा-२,
दिनांक ८/२/२००७.

प्रस्तावना - ७३व्या घटना दुरुस्तीनुसार ग्रामपंचायत संस्थांचे बळकटीकरण करण्याचे धोरण शासनाने स्विकारले आहे. ग्राम पंचायतींना जादा अधिकार देणे, ग्राम पंचायतींचे सर्वार्थाने बळकटीकरण करणे व ग्राम पंचायतींना आर्थिक दृष्ट्या सक्षम करणे या शासनाच्या धोरणाच्या अनुषंगाने ग्रामपंचायतीच्या हद्दीतील कामे, ग्रामपंचायतींना करण्यासाठी दिल्यास, कांमाना गती येते, कामे अधिक चांगली होतात व ग्रामपंचायत निधीमध्येही भर पडतो, हे लक्षात घेवून संदर्भ क्रमांक ४ मधील शासन निर्णयात ग्रामपंचायतींना कामे देण्याची वित्तीय मर्यादा निश्चित करण्यात आलेली आहे.

सार्वजनिक बांधकाम विभागाने संदर्भ क्रमांक ५ अन्वये मजूर सहकारी संस्थांच्या कामाच्यासवलतीत वाढ करून रु. ५ लक्ष वरून रु.१५ लक्ष (वर्षभरात रु.५० लक्षपर्यंतची) केलेली आहे. तसेच संदर्भ क्रमांक ६ अन्वये सुशिक्षित बेरोजगार स्थापत्य अभियंत्यांनाही देण्यात येणा-या सवलतीत वाढ करून त्यांना वर्ग ६ ऐवजी वर्ग-५ मध्ये समाविष्ट करून, त्यांनाही विना निविदा देण्यात येणा-या कामाची कमाल मर्यादा रु.१५ लक्ष (वर्षभरात रु.६० लक्षपर्यंतची कामे) केलेली आहे. याच धर्तीवर ग्रामपंचायतींनाही विनानिविदा देण्यात येणा-या कामाची मर्यादा रु. १० लक्षावरून १५ लक्ष करण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन आहे. याबाबत पुढील प्रमाणे सुधारीत आदेश देण्यात येत आहेत.

शासन निर्णय :-

संदर्भाधीन क्रमांक ३ येथील अधिसूचने अन्वये दिलेल्या मर्यादा खालीलप्रमाणे सुधारीत करण्यात येत आहेत.

- (१) रु.५०,०००/-पर्यंत उत्पन्न वार्षिक उत्पन्न असणा-या ग्रामपंचायतींना रु.१०,००,०००/-
(२) रु.५०,००१/-च्या पुढे उत्पन्न असणा-या ग्रामपंचायतींना रु.१५,००,०००/-

उपरोक्त मर्यादेपर्यंत वार्षिक उत्पन्न असणा-या ग्राम पंचायतीला, जिल्हा परिषदेमार्फत विकास कामे खालील अटीच्या अधिन राहून देण्यात यावी.

- १) कोणत्याही पंचायतीने दुस-या पंचायतीचे कामे करू नयेत.
- २) पंचायतीनी त्यांच्या गावठाणातील विकास कामे करावीत.
- ३) गावाशी निगडीत असलेली कामे उदा. शाळा खोल्या, समाज मंदीरे, प्राथमिक आरोग्य केंद्रे व उपकेंद्रे यासारखी कामे गावठाणा बाहेर असली तरीही पंचायतीनी करावीत.
- ४) रस्त्याची कामे देताना त्या कामसाठीची अवजारे किंवा यंत्रे असतील तरच अशी कामे ग्राम पंचायतींना देण्यात यावीत. वा जर ग्राम पंचायती अशी अवजारे व यंत्रे भाड्याने घेऊ शकत असतील तर त्यांना रस्त्याची कामे देण्यात यावी.

५) तांत्रिक सल्ला जिल्हा परिषद/पंचायत समिती /व ग्राम पंचायत स्तरावरील अभियंत्यांचा घेण्यात यावा. संबंधित ग्राम पंचायत ज्या पंचायत समिती/ उपविभागाच्या कक्षेत येते त्या शाखा अभियंता /उप अभियंता, व कार्यकारी अभियंता यांनी प्रचलित नियमाप्रमाणे तांत्रिक दृष्ट्या काम पहावे. व त्याची अभिलेख नोंदणी करणे, देयक तयार करणे अशी अनुषंगीक कामे करावीत.

६) ज्या ग्राम पंचायतीकडे अवजारे व यंत्रे नसतील वा भाड्याने घेणे शक्य नसतील तर अशा ग्राम पंचायतीनी उत्पन्नाच्या उपरोक्त अटीप्रमाणे कामे घेतल्यास, सदरचे काम त्यांनी मजूर सहकारी संस्था, सुशिक्षित बेरोजगार अभियंते, बेरोजगारांच्या सहकारी सेवा संस्था व स्थानिक मक्तेदारांकडून जाहिर निविदा मागवून विहित पद्धतीनुसार करून घ्यावे. ह्या कामाची गुणवत्ता व संनियंत्रण याची पूर्ण जबाबदारी ग्राम पंचायतीची राहिल.

७) त्यास तांत्रिक व देयकाची मोजमापे इत्यादी कामे प्रचलित नियमाप्रमाणे जिल्हा परिषदेचे शाखा अभियंता/उप अभियंता व कार्यकारी अभियंता हे पाहतील.

८) सदरील कामास सक्षम अधिकारी/ समिती यांची प्रशासकीय मान्यता व तांत्रिक मान्यता घेण्यात यावी.

९) ग्रामपंचायत प्रत्येक ग्रामसभेमध्ये ग्रामपंचायतीने केलेल्या कामाची संपूर्ण माहिती सादर करील.

१०) जिल्हा परिषदेने सर्व ग्राम पंचायतींना सक्त सूचना द्यावी की, विविध प्रकल्पातून किंवा योजनेतून घेतलेल्या कामाची यादी न चुकता ग्रामपंचायत कार्यालयातील फलकावर लावली पाहिजे.

११) ग्राम पंचायतींना कामे देणे, व ती मंजूर करणे याबाबत महाराष्ट्र जिल्हा परिषद व पंचायत समिती लेखा संहिता १९६८ मधील परिशिष्ट-८ मधील अटी व शर्तीचे पालन करावे.

यासंदर्भात महाराष्ट्र जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्या लेखासंहिता, १९६८ मध्ये योग्य ती दुरुस्ती यथावकाश करण्यात येईल. या बदलाचा परिणाम उक्त नियमांतील भाग २, नियम १५ खालील उप नियम (१) मधील कलम (iii) मध्येही अंतर्भूत करण्यात आल्याचे समजण्यात यावे.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २००९०२०९१२४७३८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(एकनाथ मोरे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखा व परिक्षा) महाराष्ट्र-१, मुंबई.

महालेखाकार (लेखा व अनुज्ञेयता) / (लेखा व परिक्षा) महाराष्ट्र-२, नागपूर.

वित्त विभाग, व्यय-१५ व अर्थसंकल्प-१९.

सर्व विभागीय आयुक्त (विकास शाखा),

मुख्य लेखा परिक्षक स्थानिक निधी लेखा कोकण भवन, नवी मुंबई

उप मुख्य लेखा परिक्षक स्थानिक निधी लेखा नवी मुंबई, पुणे, नाशिक, औरंगाबाद, नागपूर, अमरावती.

सर्व जिल्हा परिषदाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी,

सर्व जिल्हा परिषदाचे मुख्य लेखा व वित्त अधिकारी,

सर्व जिल्हा लेखा परिक्षक अधिकारी, स्थानिक निधी लेखा,

ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग, का.क्र. आस्था ४, ६, ८,

निवड नस्ती, कार्यासन क्रमांक वित्त-९.